

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

Unija za Mediteran

**STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA
MLADE DO 2030. GODINE**

Mladi Evro-Mediterana prema zajedničkom cilju

Povjerljiv dokument

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

*„Mladi Evro-Mediterana čine našu zajedničku nadu, budućnost,
težnju i
posvećenost. Samo zajedno možemo izgraditi bolju
budućnost za naše mlade i bolja društava u našem regionu.”*

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

Predgovor

Evro-mediteranski region ima jednu od najmlađih populacija na svijetu, pri čemu je svaka treća osoba mlađa od 25 godina, a taj broj dostiže skoro polovinu stanovništva u zemljama južnog i istočnog Mediterana.

Štaviše, mladi su među najranjivijim grupama suočenih s gorućim izazovima s kojima se naš Mare Nostrum suočava posljednjih decenija, uglavnom problemima nezaposlenosti i rodne ravnopravnosti, koji su pogoršani pandemijom Covid-19, ali i migracijama, radikalizacijom i nasilnim ekstremizmom. Klimatske promjene i održivi razvoj takođe predstavljaju goruće izazove za nove generacije, jer je budućnost regiona u pitanju.

Ipak, dnevna postignuća miliona mladih sa Mediterana i dalje su izvanredna. Oni predstavljaju, na jugu i sjeveru, jedno od najboljih bogatstava regiona i njegov najveći potencijal za rješavanje osnovnih uzroka izazova s kojima se suočavamo.

Stoga bi mladima trebalo dati istaknuto mjesto u kreiranju politika u evro-mediteranskim zemljama; ne samo kao objekti ovih politika već i kao partneri u diskusijama i punopravni akteri u promociji inkluzivnog i održivog razvoja u regionu.

U tom smislu, Unija za Mediteran (UfM) stavila je mlađe ljude u središte svog djelovanja, fokusirajući se na njihovo osnaživanje i angažovanje kao nositelja pozitivnih promjena. Strategija Unije za Mediteran za mlađe do 2030. godine je prekretnica koja dolazi kao ciljni odgovor na poziv 42 ministra inostranih poslova Unije za Mediteran, na 2. regionalnom forumu Unije za Mediteran, da pokrenu „Positivni program za mlađe na Mediteranu“.

Ova je Strategija u potpunosti usklađena s strategijom Ujedinjenih nacija Mlađi 2030 i Strategijom EU za mlađe. U tom okviru, Unija za Mediteran će nastaviti podupirati i mobilizirati mlađe u svojim glavnim područjima djelovanja, svjesna činjenice da osim uvođenja svježih i alternativnih perspektiva, oni imaju izravno znanje i uvide u pitanja koja su i dalje u prvom planu.

Uspjeh ove Strategije i njenog Akcionog plana koji će uslijediti temelji se na uvjerenju da moramo djelovati s mladima, a ne samo za njih, u smislu unaprjeđenja učinkovite regionalne saradnje s opipljivim učinkom na terenu. Unija za Mediteran je u potpunosti predana tome da bude pouzdan partner u nastojanju da olakša povećanje uticaja i proširenu akciju na regionalnom i državnom nivou za osnaživanje mlađih Evro-Mediterana u izgradnji uključive i održive budućnosti na Mediteranu.

**Nasser Kamel
Generalni sekretar
Unije za Mediteran**

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

Sadržaj

I. Unija za Mediteran	4
II. Opšti kontekst	4
III. Globalna vizija	6
IV. Mediteranska vizija.....	7
V. Strateški ciljevi i prioriteti.....	8
VI. Strateški ciljevi i ključne aktivnosti.....	10
VII. Praćenje, koordinacija i izgradnja kapaciteta.....	18
VIII. Zaključak	19

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

I. Unija za Mediteran

Unija za Mediteran (UfM) je međuvladina organizacija koja okuplja svih 27 zemalja Evropske unije i 15 zemalja južnog i istočnog Mediterana. Misija Unije za Mediteran je unaprjeđenje regionalne saradnje, dijaloga i implementacija projekata i inicijativa sa opipljivim uticajem na građane Evro-mediterana, sa akcentom na mlade ljude i žene.

Integracija mladih Evro-mediterana u ekonomsku, društvenu i političku sferu je ključna za uspjeh misije Unije za Mediteran, a posebno za program dosjeva mladih. Glavni strateški ciljevi Agende za mlade su: 1) unapređenje ekonomskog, društvenog i građanskog učešća mladih u cilju izgradnje pravednijih, inkluzivnijih, prosperitetnijih i održivijih društava; 2) i osnaživanje mladih i žena Evro-mediterana, uključujući i najugroženije kao što su osobe sa invaliditetom, kako bi postali nosioci pozitivnih promjena i partneri regionalnog razvoja, saradnje i dijaloga.

Za postizanje ovih ciljeva, Unija za Mediteran usvaja metodologiju vođenu djelovanjem koja ima tri komponente: političke forme, platforme za dijalog i regionalne projekte. U skladu sa mandatom Unije za Mediteran i usvojenom metodologijom, strategije Unije za Mediteran se provode na tri nivoa: na nivou Sekretarijata Unije za Mediteran, na nivou država članica i na regionalnom nivou. Tri nivoa omogućavaju ostvarivanje regionalne zajedničke ambicije stvaranja učinkovitih veza između dimenzije politike i njenog operativnog prevođenja u konkretnе projekte i inicijative na terenu kako bi se na adekvatan način odgovorilo na izazove regiona.

II. Opšti kontekst

Unija za Mediteran (UfM) prepoznaće da su mladi izvor kreativnosti, inovacija i pozitivnih promjena. Ako se osigura okruženje koje omogućava njihovo puno učešće u svim aspektima društva, mladi ljudi mogu igrati važnu ulogu u stimulisanju razvoja, rasta, društvenog blagostanja, kao i u podsticanju regionalne saradnje i integracije.

U Evropskoj uniji (EU) mladi ljudi ispod 30 godina činili su jednu trećinu stanovništva EU-27 u 2019. godini¹. U regionu južnog Mediterana, 48% je mlađe od 30 godina². Ipak, suočavaju se sa ozbiljnim i kompleksnim izazovima koji im onemogućavaju potpuni pristup svom potencijalu kao pokretaču pozitivnih promjena i sprečavaju ih u održivom razvoju regionalnog usmjerena na ljudi prema Agendi 2030 Ujedinjenih nacija i njenim ciljevima održivog razvoja. Pristup tržištu rada i integracija ostaju ključni izazovi.

¹ Eurostat 2020, Biti mlađ u Evropi danas - Demografski trendovi: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Being_young_in_Europe_today_-_demographic_trends.

² Evropska strategija i sistem analize politika 2019, Globalni trendovi do 2030: Izazovi i izbori za Evropu: https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/ESPAS_Report.pdf.

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

Agenda Ujedinjenih nacija 2030 i njeni ciljevi održivog razvoja. Pristup tržištima rada i integracija ostaju ključni izazovi.

Evropska unija (EU) je 2020. godine izbrojala 15% mladih žena i muškaraca (između 15. i 34. godine) koji nisu bili ni u radnoj snazi, ni u obrazovanju ili obuci 2020. godine³. Stope na Bliskom istoku i u Sjevernoj Africi (MENA) su alarmantniji. Zaista, 25% ⁴ mladih žena i muškaraca (između 15. i 24. godine) je nezaposleno. To je jedna od najviših stopa na svijetu.

Pored toga, žene su neproporcionalno pogodjene ovim socio-ekonomskim opterećenjem sa stopom nezaposlenosti od 8,8% u poređenju sa 7,9% među njihovim muškim kolegama, što nastavlja da podstiče jaz među polovima u regionu.⁵

Nadalje, od 2020. godine, pandemija COVID-19 pogoršala je postojeće prepreke i stvorila nove koje ometaju uključivanje mladih, posebno mladih radnika u neformalnom sektoru, i radnica koje su previše zastupljene u visokorizičnim sektorima. To je takođe zabilježeno u nekoliko obrazovnih polja, gdje su nejednakosti pogoršane.

Glavni razlozi za ove visoke stope nezaposlenosti su: oskudne mogućnosti za pristojan rad, nedovoljna zaposlenost, nekvalitetno obrazovanje sa visokim stopama napuštanja, neusklađenost vještina na tržištu rada, i konačno, nedostatak institucionalnih kapaciteta i mehanizama koji odgovaraju na potrebe mladih i brige za mlade. Ovi ključni izazovi značajno su pogoršali fenomen odliva mozgova u regionu.

Nezaposlenost nije jedini izazov za mlađe u evro-mediteranskom regionu. Usko povezana je s drugim jednako hitnim i strogim preprekama koje se odnose na pristup kvalitetnom visokom obrazovanju, mobilnosti, životne sredine, inkluzivnog rasta, ekonomskog razvoja i prevencije radikalizacije, pa zato postoji potreba za regionalnom strategijom i koordiniranim akcionim planom. Ovo bi trebalo dodatno podržati uključivanjem mladih u nacionalne politike.

Mladi u evro-mediteranskom regionu su takođe blisko povezani drugim relevantnim temama koje potpadaju pod mandate Unije za Mediteran, kao što su klimatska akcija, energija, ruralni i urbani razvoj, digitalizacija...

³ Eurostat 2020, "Statistika o mlađim ljudima koji nisu zaposleni, ne školju se niti se usavršavaju": https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_lfse_20/default/table?lang=en.

⁴ Eurostat 2021, Statistički podaci o nezaposlenosti: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics#Youth_unemployment.

⁵ Eurostat 2021, Statistički podaci o nezaposlenosti https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics#Youth_unemployment.

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

Strategija Unije za mlade za Mediteran ima za cilj da odgovori na glavne izazove sa kojima se mladi ljudi suočavaju u regionu, a koji su usmjereni na ljudski razvoj i održivi razvoj. Unija za Mediteran je takođe posvećena rodnoj ravnopravnosti, osnaživanju žena i borbi protiv svih oblika nasilja nad ženama i djevojčicama, kao i protiv rodnih stereotipa.

Strategija ima za cilj da se bavi s ovih šest prioritetnih oblasti koje su: (i) klimatske promjene i energija, (ii) životna sredina, (iii) urbani i ruralni razvoj, (iv) ekonomski razvoj i digitalizacija, (v) obrazovanje (uključujući neformalno obrazovanje) i obuka, i (vi) socijalna zaštita i inkluzija evro-mediteranske omladine.

Uglavnom ima za cilj osnaživanje mladih ljudi kao bitnih aktera pozitivnih promjena za razvoj i stabilnost regiona. Da bi se postigli ovi strateški ciljevi, postoji potreba za zajedničkim regionalnim programom koji predlaže regionalna rješenja koja se mogu ostvariti pomoću Unije za Mediteran i njenih država članica u koordinaciji sa njihovim partnerima, posebno, međunarodnim organizacijama usmjerenim na mlade, civilnim društvom, think tankovima, drugim međunarodnim organizacijama i privatnom sektoru.

III. Globalna vizija

Unija za Mediteran, kao međuvladina organizacija usmjerena na djelovanje, akumulirala je godine iskustva i stručnosti u svojim područjima djelovanja od svog osnivanja 2008.godine kroz stvaranje, podršku i promociju inicijativa i projekata u regiji koje će nastaviti da jača kroz svoju Strategiju za mlade 2030. Štaviše, *Plan djelovanja iz 2017.* godine otvorio je put Sekretarijatu Unije za Mediteran da usmjeri svoje napore na zapošljavanje mladih, pristup visokom obrazovanju, mobilnost, okoliš, inkluzivni rast, osnaživanje i prevenciju radikalizacije⁶. Strategija Unije za Mediteran za mlade takođe se oslanja na EU 2020: novu Agendu za Mediteran, koja podsjeća na neophodnost obraćanja posebne pažnje na ljudsku dimenziju i mogućnosti za mlade ljude.

Unija za Mediteran smatra evro-mediteranska pitanja mladih među svojim glavnim prioritetnim područjima djelovanja. Takođe se opredjeljuje za blisku saradnju i partnerstvo s mladim ženama i muškarcima u postizanju strateških ciljeva Unije za Mediteran koji imaju za cilj poticanje ljudskog i održivog razvoja, garantovanje postizanja rodne ravnopravnosti i jačanje regionalnog dijaloga i saradnje između njenih država članica i partnera sa obje obale.

Kako bi ispunila svoje strateške ciljeve, Unija za Mediteran je (su)organizovala nekoliko događaja, podržala mnoge inicijative i označila različite projekte o pitanjima vezanim za mlade kao što su zapošljavanje, istraživanje i obrazovanje (uključujući mobilnost u visokom obrazovanju), sposobljenost

---

⁶ Sekretarijat Unija za Mediteran 2017, „Plan djelovanja Unije za Mediteran: Unija za Mediteran: organizacija vođena djelovanjem sa zajedničkom ambicijom“: <https://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2017/10/UfM-Roadmap-for-action2017.pdf>

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

i zapošljivost, civilno društvo, razvoj poslovanja, rodno osnaživanje, klimatske promjene, inovativne karijere, digitalno obrazovanje i plava i zelena ekonomija usmjerena na više od 100.000 mladih žena i muškaraca u regionu. Shodno tome, utvrđena su i uspostavljena mnoga rješenja po mjeri i konkretne akcije za buduće djelovanje.

IV. Mediteranska vizija

Zajednička deklaracija Pariškog samita za Mediteran, jula 2008. godine, postavila je stratešku ambiciju za region, njegove ljude i mlade⁷. Osim toga, Marsejska deklaracija iz novembra 2008. godine dodatno je unaprijedila Parisku zajedničku deklaraciju i naglasila stvaranje područja mira, stabilnosti, sigurnosti i zajedničkog prosperiteta, kao i podsticanje društvene, ekonomске i političke saradnje u regionu.⁸

Oslanjajući se na Zajedničku deklaraciju Pariškog samita za Mediteran, mediteranska vizija Strategije Unije za Mediteran za mlade do 2030. godine se temelji na razumijevanju da su „Evropa i mediteranske zemlje vezane istorijom, geografijom i kulturom. Još važnije, ujedinjene su zajednička ambicija: da zajedno izgradimo budućnost mira, demokratije, prosperiteta i ljudskog, društvenog i kulturnog razumijevanja. Da bi postigli ove zajedničke ciljeve, učesnici se slažu da će nastaviti s obnovljenim dinamikom potragu za mirom i saradnjom, te istražiti svoje zajedničke probleme i transformirati ove dobre namjere u djela u obnovljenom partnerstvu za napredak“⁹

U skladu sa ovom strateškom ambicijom, vizija Unije za Mediteran za budućnost mladih žena i muškaraca Mediterana je vođena sljedećim vrijednostima:

Poštovanje Garantovati dostojanstvo i poštovanje svih mladih žena i muškaraca i njihovo pravo na punu socijalnu i ekonomsku uključenost u društvo.

Priznanje Prepoznati zajednička uvjerenja, kulturu i iskustva mladih Evro-mediterana i očuvati njihova osnovna prava.

Solidarnost Osigurati aktivno društveno, ekonomsko i političko učešće mladih i solidarnost među zajednicama evro-mediteranskog regiona.

⁷ Sekretarijat Unije za Mediteran 2008, „Zajednička deklaracija Pariskog samita za Mediteran.“: https://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2015/10/ufm_paris_declaration1.pdf

⁸ Sekretarijat Unije za Mediteran 2008, „Barcelonski proces: Ministarska konferencija Unije za Mediteran.“

⁹ Unija za Mediteran, „Zajednička Pariska deklaracija

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

Razvoj Razvijati fizičke, intelektualne, emocionalne kapacitete i razvijati vještine i talente mlađih žena i muškaraca kako bi ispunili njihove težnje.

I principi:

Pristup Imati pristup kvalitetnom obrazovanju, obuci, zapošljavanju i uslugama.

Inkluzija Uključiti mlađe ljude u ekonomski, društvene i političke sfere.

Različitost Prepoznati i poštovati razlike među mlađima.

Osnaživanje Osnažiti mlađe žene i muškarce da postanu samopouzdani, odgovorni i saradnici u donošenju odluka i izradi politike.

Jednakost Osigurati jednakost između svake žene i muškarca.

V. Strateški ciljevi i prioriteti

Unija za Mediteran stavila je mlađe u središte svog djelovanja, fokusirajući se na osnaživanje mlađih žena i muškaraca između 18 i 35 godina u Evro-mediteranskom regionu, poboljšavajući njihov pristup obrazovanju, zapošljivosti i vještinama, zapošljavanju, angažujući ih kao ravnopravne partnere, dajući snažan impuls angažmanu mlađih u oblastima regionalnog prioriteta i iskorišćavanju njihovog potencijala kao nositelja promjena i razvoja. Povodom 25. godišnjice Barselonskog procesa u novembru 2020. godine, u izjavi supredsjedništva Regionalnog foruma Unije za Mediteran istaknuto je da „napor moraju biti usmjereni na ključne izazove zapošljavanja, uglavnom mlađih ljudi” i naglašena je „važnost da se u potpunosti uključe mlađe generacije, osnaže žene i promoviše rodna ravnopravnost, u smislu prava i mogućnosti”¹⁰.

Strategija Unije za Mediteran ima za cilj da doprinese i podrži postizanje ciljeva strategije Ujedinjenih nacija za mlađe *Mladi 2030 – Rad sa mlađim ljudima i za njih*, Strategije Evropske unije za mlađe, Angažovanje, povezivanje, Osnaživanje (2019-2027), *Savjet Strategije evropskog sektora za mlađe 2030. – Angažovanje mlađih na vrijednostima Savjeta Europe*, Kairska ministarska deklaracija o jačanju uloge žena u društvu koju je usvojila Unija za Mediteran 2017. godine i strategija Fondacije Anna Lindh *Radeći zajedno prema 2025.godini*.

Za postizanje ovih strateških ciljeva, Unija za Mediteran prepoznaće važnost razvoja koherentne strategije koja bi mu omogućila da djeluje na koordiniran i fleksibilan način sa državama

¹⁰ <https://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2020/11/Co-Presidency-Statement-V-UfM-Regional-Forum.pdf>

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

članicama i svojim partnerima. Shodno tome, strategija će koordinirati djelovanje Unije za Mediteran u sektoru mladih i utvrditi prioritetne akcije potrebne za 2021-2030. Takođe ima za cilj pomoći državama članicama da zajednički definišu radnje koje treba preuzeti.

Strategija će se implementirati na tri povezana, međusobno podržavajuća i međuzavisna nivoa: na nivou Sekretarijata Unije za Mediteran, nivou države članice i regionalnom nivou, u okviru granica, odgovornosti, nadležnosti i kapaciteta svakog nivoa, kako slijedi:

- **Nivo sekretarijata Unije za Mediteran**

Uključiti mlade i pitanja vezana za mlade, preuzeti ključne aktivnosti za postizanje strateških ciljeva mladih kroz akcije i inicijative koje uključuju regionalne mreže i platforme, međunarodne organizacije civilnog društva i agencije, organizacije koje vode mladi, obrazovne organizacije i institucije, think tankovi i regionalne privatne fondacije.

- **Na nivou država članica**

Uključiti mlade i pitanja vezana za mlade i preuzeti ključne aktivnosti za postizanje strateških ciljeva mladih kroz nacionalne politike za mlade i politike, strategije, akcione programe i druge inicijative u vezi sa mladima.

- **Međunarodni nivo**

Podrška, saradnja i rad sa Evropskim strategijama za mlade, Afričkom poveljom o mladima, arapskim strategijama za mlade i Strategijom Ujedinjenih nacija za mlade i strateškim ciljevima razvoja.

Oslanjajući se na glavni mandat Unije za Mediteran, Unija za Mediteran je utvrdila šest prioritetnih oblasti u okviru sveobuhvatnih tema Mladi i održivi razvoj i Mladi i ljudski razvoj:

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

MLADI REGIONA

MLADI I ODRŽIVI RAZVOJ:

- Mladi, klimatske promjene i energija
- Mladi i Životna sredina
- Mladi i urbani i ruralni razvoj

MLADI I LJUDSKI RAZVOJ:

- Mladi, ekonomski razvoj i Digitalizacija
- Mladi, obrazovanje i obuka
- Mladi, socijalna inkluzija i učešće

VI. Strateški ciljevi i ključne aktivnosti

Slijedeći preporuke nekoliko događaja, foruma, sastanaka i radionica koje su organizovali različiti odjeli unutar Unije za Mediteran i njeni partneri između 2017. i 2020. godine, posebno one koje se odnose na omladinski sektor, Unija za Mediteran je odlučila da svoje aktivnosti u početku usmjeri na sljedeće ključne aktivnosti u cilju postizanja svojih strateških ciljeva za mlađe u šest prethodno navedenih prioritetnih oblasti.

Navedene ključne aktivnosti će možda trebati dalje razvijati, preusmjeriti, revidirati ili proširiti u svjetlu evoluirajućih ili nepredviđenih okolnosti tokom vremenskog okvira strategije. Nakon usvajanja Strategije slijedi detaljan i ciljani Akcioni plan.

VI.1. Mladi i održivi razvoj

a. Mladi, klimatske promjene i energija - Strateški cilj mlađih

Osigurati da mlađi ljudi budu svjesni i obaviješteni o klimatskim promjenama i energetskim izazovima, da se njihovi stavovi i brige uzmu u obzir kroz konsultacije i procese participativnog donošenja odluka, prilikom formulisanja politika i da budu ohrabreni, podržani i olakšani da preduzmu odgovarajuće akcije u polju kroz inicijative i aktivnosti koje se tiču mlađih.

Ključne aktivnosti

1. Angažovati i uključiti mlađe ljudе u klimatske promjene, klimatsku otpornost i planiranje, implementaciju i upravljanje obnovljivim izvorima energije i energetske efikasnosti (REEE);

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

2. Obratiti se i podići svijest među mladima o klimatskim promjenama i energetskim pitanjima, procijeniti njihove društveno-ekonomske uticaje, uglavnom regionalnu energetsku nesigurnost, te uključiti mlade, civilno društvo i donosioce odluka u regionalni politički dijalog o pitanjima koja se tiču klime i energetike kao što je poboljšanje regionalne energetske efikasnosti i implementacija lokalnih rješenja;
3. Podržati mlade ljude Evro-mediterana da steknu neophodne vještine kako bi integrirali zelenu i cirkularnu ekonomiju, implementirali rješenja za čistu energiju i doprinijeli postizanju dinamične energetske politike u regionu kroz preduzetništvo i stvaranje pametnih, zelenih i plavih radnih mesta;
4. Podržati uključivanje mlađih ljudi Evro-mediterana kao aktivnih aktera i partnera u borbi protiv uticaja klimatskih promjena i povećanju otpornosti na klimu;
5. Podržati uključivanje mlađih istraživača u postojeće naučne i istraživačke programe i inicijative, kao i njihovu integraciju u postojeće regionalne/globalne mreže kao što su Mediteranski stručnjaci za klimatske i ekološke promjene (MedECC);
6. Mobilisati mlađe kroz inovacije i digitalizaciju i stvoriti prilike za ekološki prihvativno djelovanje;
7. Integrirati pitanja koja se odnose na mlađe u klimatske promjene i energetske politike kroz saradnju sa Unijom za Mediteran/regionalnim, evropskim i međunarodnim agencijama i tijelima;
8. Osigurati podršku postojećim platformama omladinskih organizacija koje rade na klimatskim i energetskim (REEE) rješenjima;
9. Formirati i podržati, kada već postoje, regionalne mreže (kao što je Mediteranska klimatska mreža mlađih (MYCN)) i povezati istaknute inicijative mlađih širom regiona;
10. Osigurati značajno uključivanje civilnog društva i omladinskih organizacija u procese donošenja odluka;
11. Podržati pristup mlađima vodećim pozicijama u klimatskim, energetskim i ekološkim sektorima;
12. Podržati obrazovne programe/treninge u vezi sa izazovima klimatskih promjena na različitim nivoima obrazovanja (škole; visoko obrazovanje);
13. Integrirati rodnu perspektivu u klimatsku politiku i djelovanje i uključiti znanje, potrebe i kapacitete mlađih žena i olakšati njihovo učešće na svim nivoima djelovanja;
14. Podsticati inicijative mlađih u inovativnim održivim poslovnim modelima i akterima.

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

Mladi i životna sredina - Strateški cilj mladih

Osigurati da su mladi ljudi informisani i svjesni ekoloških izazova, uključujući područja biodiverziteta, zagađenja i efikasnosti resursa, te da se njihovi stavovi i brige uzmu u obzir prilikom formulisanja politika i da se mogućnosti za ekološki prihvatljivo djelovanje i zapošljavanje stave na raspolaganje njima.

Ključne aktivnosti

1. Promovisati i povećati mogućnosti zapošljavanja mladih ljudi u vezi sa zelenim i plavim rastom;
2. Angažovati mlade ljude u promicanju i usvajanju održivog ponašanja i stilova života kao ključnih komponenti šireg doprinosa Unije za Mediteran održivoj potrošnji i proizvodnji;
3. Pozabaviti se međusektorskom prirodnom ekološkim izazova kako bi se podstakao rast i otvaranje novih radnih mjesta u skladu s održivom budućnošću, na najbolji način iskoristivši inovacije i digitalizaciju;
4. Promovisati implementaciju ekoloških politika koje doprinose održivom razvoju, iskorjenjivanju siromaštva i socijalnoj i ekonomskoj inkluziji mladih, uzimajući u obzir angažman mladih kroz participativni pristup;
5. Podržati učešće mladih ljudi u pitanjima životne sredine fokusiranjem na ulogu neformalnog obrazovanja;
6. Promovisati i podržavati angažman mladih i učešće u ekološkim akcijama i kreiranju politika; i promovisati inicijative vezane za mlade;
7. Osporobiti mlade ljude relevantnim vještinama i obukom za promovisanje održivog turizma kroz saradnju sa relevantnim partnerima;
8. Uključite mlade i pitanja vezana za mlade u ekološke politike kroz saradnju sa evropskim, regionalnim i međunarodnim agencijama i tijelima;
9. Podržati razvoj projekata i inicijativa vezanih za mlade u sektorima voda i životne sredine;
10. Ojačati ulogu mladih u borbi protiv dezertifikacije i krčenja šuma u regionu, promovisati održive sisteme ishrane, obnovu ekosistema i sveukupna rješenja zasnovana na prirodi;
11. Integrisati rodnu perspektivu u ekološke politike i akcije i olakšati njihovo učešće na svim nivoima djelovanja i fokusiranje na znanje, potrebe i kapacitete mladih žena;
12. Osnažiti mlade da djeluju kao pokretači promjena, kao dio rješenja, u pitanjima životne sredine;

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

13. Podsticati angažovanje mladih u zapošljavanju na području vode sa fokusom na vezu vode, energije, hrane i ekosistema (WEFE) i vezu vode, zapošljavanja i migracije (WEM);
14. Promovisati vodnu diplomaciju i ulogu žena i šire rodne aspekte;
15. Nastaviti podržavati zajednička nastojanja Unije za Mediteran sa Centrom za integraciju Mediterana (CMI) i drugim akterima uključujući Međunarodni centar za usluge upravljanja vodama (CEWAS), KAS-Remena za mlade i vodu: podržavajući vodeće mlade Mediterana za područje vode (MEDYWAT) takođe razraditi napore ka stvaranju međusektorske platforme za podsticanje preduzetništva u vezi s vodom i temama vezanim za vodu, kao što je Entre-Med za poticanje preduzetništva u pogledu vodnih aspekata (usklađeno s ciljevima Agende za vode Unije za Mediteran);
16. Jačati kapacitet mladih ljudi za integrисано upravljanje vodnim resursima (IWRM) i finansiranje voda i klime;
17. Ubrzati preduzetništvo sa fokusom na novoosnovane kompanije zasnovane na tehnološkim novoosnovanim preduzećima koja su usmjerena na poljoprivrednu proizvodnju i inovacije u preduzećima koja recikliraju otpad i/ili čuvaju prirodne resurse, poput vode za poljoprivrednu proizvodnju;
18. Promovisati ulogu sistemskog razmišljanja i razumijevanja povezanosti između voda i drugih međusobno povezanih sektora kao važnog skupa vještina za ulazak na tržište rada u sektoru voda;
19. Podržati mogućnosti osposobljavanja putem interneta koje pomažu u razvoju vještina potrebnih za mlade u sektoru voda;
20. Podsticati netradicionalne vještine za ulazak na tržište rada kako bi uključili liderstvo i kreativnost;
21. Podsticati volontiranje i angažovanje zajednice važno za podsticanje mladih koji grade potrebne vještine za posao u sektoru voda;
22. Razviti radionice za izgradnju kapaciteta koje se mogu replicirati na teme istaknute u rezultatima ankete, uključujući sistemsко razmišljanje, održivi razvoj, liderstvo, razvoj preduzetništva, Nexus voda-energija-hrana i digitalne vještine;
23. Izgraditi partnerstvo između organizacija za vodu i mlade u regionu i drugih na globalnom nivou kako bi se olakšala razmjena i transfer znanja; i
24. Istraživanje i analiza nedostataka u svijetu i Mediteranu.

c. Mladi i urbani i ruralni razvoj – strateški cilj mladih

Osigurati da se interesi mladih ljudi uzmu u obzir u politikama, programima i inicijativama za održivi urbani i ruralni razvoj i da se aktivno rješavaju pitanja raseljavanja i migracije mladih.

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

Ključne aktivnosti:

1. Ojačati održivi i inkluzivni urbani razvoj kroz regionalne aktivnosti, projekte i inicijative koje proizvode pozitivan socio-ekonomski uticaj na život mlađih ljudi kao što su širenje zelenih urbanih područja, pristup kulturnim aktivnostima, proširenje digitalnih usluga u ruralnim područjima, itd.
2. Poboljšati inkluzivni, multimodalni i održivi promet za sve i uključiti pitanja vezana za mlade u politike inkluzivne i pristupačne mobilnosti;
3. Pozabaviti se potrebama mlađih ljudi i uključiti ih u koncepciju, implementaciju i evaluaciju politike kroz konsultacije sa reprezentativnim savjetodavnim odborom i organizacijom radionica za poticanje njihovog učešća u oblikovanju javnog i urbanog prostora.
4. Uključiti mlađe, pitanja vezana za mlađe i rodno specifične izazove u politike urbanog i ruralnog razvoja kroz saradnju i dijalog sa evropskim, regionalnim i međunarodnim agencijama i tijelima;
5. Promovisati specifične potrebe mlađih žena u urbanim i ruralnim sredinama;
6. Pronaći održiva i konkretna rješenja za smanjenje negativnog uticaja urbanog i ruralnog raseljenja na mlađe ljude;

VI.2. Mladi i ljudski razvoj

a. Mladi i ekonomski razvoj - Strateški cilj mlađih:

Ojačati i poboljšati dostojanstveno otvaranje radnih mjesta i mogućnosti zapošljavanja za mlađe ljudе (uključujući staziranja), podržati ih u razvoju njihove zapošljivosti temeljem vještina, posebno njihovih preduzetničkih i vještina ITK-a, te odgovoriti na posebne potrebe mlađih ljudi koji nisu zaposleni, ni u formalnom programu obrazovanja ili obuke, uzimajući u obzir različite potrebe ugroženih mlađih.

Ključne aktivnosti:

1. Efikasno doprinijeti svim fazama nacionalnih strategija kako bi se osiguralo uključivanje mlađih.
2. Podržati izgradnju kapaciteta nacionalnih vlasti i vlade kako bi se poboljšao pristup i kvalitet usluga za pripadnike grupe NEET. Podržati mlađe preduzetnike i MMSP kojima upravljaju mlađi ljudi uz programe izgradnje kapaciteta, umrežavanja i razvoja poslovanja mogućnosti;

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

3. Promovisati i podržavati inovativne mlade preduzetnike, uključujući preduzetničke mogućnosti koje pruža socijalna ekonomija;
4. Doprinijeti smanjenju broja mladih ljudi koji nisu zaposleni, ni u formalnom programu obrazovanja ili obuke. (NEETs).
5. Osigurati finansijsku podršku organizacijama koje vode mlađi da vode inicijative koje imaju za cilj unapređenje preduzetništva, inovacija i stvaranje pristojnih radnih mesta (tj. kroz središta preduzetništva, obuku, itd.);
6. Promovisati kvalitetno i efikasno naukovanje, doprinoseći tako brzom oporavku tržišta rada;
7. Podržati uspostavljanje Evro-mediteranske nagrade za mlađe koja ima za cilj promociju najboljih inicijativa, novih ideja i inicijativa omladinskih udruženja;
8. Organizovati projekte i događaje za mlađe o ulozi inovacija i otvaranju pristojnih radnih mesta u ključnim zelenim i plavim sektorima;
9. Nastaviti podržavati inicijative i projekte koji provode rješenja koja omogućavaju mlađim ljudima koji nisu zaposleni, ni u formalnom programu obrazovanja ili obuke da integrišu tržište rada i društvo, takođe putem pojačane saradnje između javnih službi za zapošljavanje, institucija za obuku i privatnog sektora i poslodavaca;
10. Fokusirati se na poslove budućnosti kako bi mlađe ljudi pripremili za nove mogućnosti zapošljavanja u narednoj deceniji, sa posebnim fokusom na zelenu i digitalnu tranziciju;
11. Promovisati digitalnu pismenost i razvoj vještina kroz obrazovanje iz informacionih i komunikacijskih tehnologija (ICT) za sve mlađe ljudе;
12. Otvoriti nove izglede za prekogranično zapošljavanje i mogućnosti obrazovanja za mlađe kroz razvoj ICT i razmjenu i prenos znanja;
13. Nastaviti podržavati regionalne programe obuke usmjerene na mlađe koji uključuju obuku za ICT;
14. Podsticati saradnju između privatnog sektora i omladinskih udruženja; Podsticati ženska preduzetništva pružanjem mentorstva kao i mogućnosti za mlađe ljudе;
15. Promovisati obuku i prakse socijalnog preduzetništva koje stimulišu razvoj teritorija i otvaranje novih radnih mesta na lokalnom nivou i podržavaju uspostavljanje inkluzivnog programa razmjene za socijalne preduzetnike kako bi se iskoristile preduzetničke vještine sa inkluzivnim uticajem na Mediteranu.

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

b. Mladi i obrazovanje (uključujući neformalno obrazovanje) i osposobljavanje - Strateški cilj mladih:

Promovisati i podržati kvalitetno obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje za sve mlade ljude, olakšati nesmetani prijelaz sa obrazovanja na rad i odgovoriti na potrebe onih koji rano napuštaju školovanje i mladih ljudi koji nisu zaposleni, ni u formalnom programu obrazovanja ili obuke.

Ključne aktivnosti:

1. Osigurati inkluzivno i pravično kvalitetno obrazovanje i promovisati mogućnosti cjeloživotnog učenja kroz međusektorsku obuku i internetske seminare o transverzalnim temama kao što su zelene i plave vještine i podržati osnaživanje mladih ljudi u socijalnoj ekonomiji kao potencijalne preduzetnike i stvaralača radnih mesta;
2. Podržati i olakšati alternativne programe učenja za one koji rano napuštaju školovanje i mlade ljude koji nisu zaposleni, ni u formalnom programu obrazovanja ili obuke.
3. Podržati izgradnju kapaciteta organizacija predvođenih mladima i omladinskim radnicima u evro-mediteranskom regionu i partnerstvo s njima kako bi se doprlo do mladih u nepovoljnem položaju;
4. Osigurati podršku organizacijama koje vode mladi u pružanju aktivnosti neformalnog obrazovanja na lokalnom, regionalnom i međunarodnom nivou;
5. Podržati veće veze između višeg srednjeg stručnog obrazovanja i tercijarnog obrazovanja kako bi se povećala zapošljivost mladih ljudi;
6. Promovisati i podržavati e-učenje i učenje na daljinu za mlade;
7. Podržati prelazak mladih iz škole na posao;
8. Promovisati interkulturni dijalog kroz obrazovnu, profesionalnu, kulturnu i umjetničku razmjenu među mladima Evro-mediterana u saradnji sa Fondacijom Anna Lindh;
9. Nastaviti podržavati Evro-mediteranski univerzitet u Fesu (UEMF), kao vodeći projekat, Evro-mediteranski univerzitet Slovenije (EMUNI) i Međunarodnu školu istočnog Mediterana (EMIS);
10. Pomagati u povećanju zapošljivosti studenata nakon diplomiranja, na primjer kroz veće mogućnosti evro-mediteranske prakse, a ipak pomoći da se u zemljama porijekla ponude perspektive za borbu protiv odliva mozgova;
11. Unaprijediti akademsku mobilnost mladih u cijelom regionu;
12. Podsticati pristup djevojčica disciplinama nauke, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM);
13. Promovisati internacionalizaciju obrazovanja „kod kuće“, dati prioritet tercijarnom obrazovanju u regionu i stimulisati debatu o politici o internacionalizaciji obrazovanja kako bi se ono uključilo u to u cijelom regionu;

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

14. Podsticati regionalnu i bilateralnu saradnju koja jača odjele i jedinice za istraživanje i razvoj u obrazovnim institucijama i drugim relevantnim tijelima u evro-mediteranskom regionu;
15. Podržati razmjenu dobrih praksi i utvrđivanje zajedničkih projekata o stručnom obrazovanju i osposobljavanju. Promovisati ruralni razvoj kroz jačanje neformalnog obrazovanja mladih;

c. Mladi i socijalna inkluzija i učešće – Strateški cilj mladih:

Promovisati i ojačati potencijal mladih za aktivno građanstvo, osnaživanje mladih žena, rješavanje potreba ranjivih i ugroženih mladih ljudi i borbu protiv ekstremizma.

Ključne aktivnosti:

1. Podsticati potencijal mladih za socio-ekonomsku stabilnost i razvoj u regionu;
2. Promovisati i podržavati rodnu ravnopravnost i osnaživanje mladih žena;
3. Unaprijediti učešće mladih, posebno mladih žena, u donošenju odluka u oblasti mira i sigurnosti, migracija i prevencije i rješavanja društvenih sukoba, nasilja i ekstremizma;
4. Podržati mlade ljude i olakšati im interkulturalni dijalog, premoščivanje potencijalnih kulturnih podjela i borbu protiv ekstremizma i svih oblika rasizma;
5. Podržati pristup socijalnim i zdravstvenim uslugama za seksualno i reproduktivno zdravlje mladih, što će spriječiti radikalizaciju i ekstremizam;
6. Ojačati i pružiti podršku mladim ljudima u nepovoljnem položaju, invalidima i ugroženim osobama;
7. Jačati građanske i političke svijesti mladih, medijske pismenosti i uključenosti u sprečavanja katastrofa, pripravnosti i reakcija.
8. Ulagati u mlade ljude kao volontere, aktiviste u zajednici kao nosioce promjena u svojim zajednicama;
9. Povećati učešće mladih u inicijativama za rodnu ravnopravnost;
10. Odvojiti finansijska sredstva za podršku organizacijama koje vode mlađi u regionu;
11. Osnovati „Evro-mediteranski savjetodavni odbor za mlađe” kako bi se integrisalo znanje, perspektive i zabrinutosti mladih na svim nivoima djelovanja i unaprijedilo njihovo učešće u koncepciji politike i procesu donošenja odluka na lokalnom i regionalnom nivou.

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

VI. Praćenje, koordinacija i izgradnja kapaciteta

Aktivnosti Unije za Mediteran na ovim strateškim ciljevima imaće za cilj optimizaciju i dopunu postojećih programa kroz konsolidirane ili nove inicijative, u bliskoj saradnji sa državama članicama Unije za Mediteran, međunarodnim organizacijama i agencijama, omladinskim organizacijama, obrazovnim institucijama i mrežama, istraživačkim centrima, civilnim društvom, think tankovima i regionalnim fondacijama. Sekretarijat Unije za Mediteran i dalje će biti blisko uključen u pripremu regionalnih i međunarodnih omladinskih procesa vezanih za mediteranski region.

Potvrđujući da metodologija Unije za Mediteran nudi velike mogućnosti za pomoć mladima da se regionalno povežu, Sekretarijat Unije za Mediteran će pružiti dodatnu podršku za aktivno angažovanje i učešće mladih ljudi kroz događaje umrežavanja i podržati aktivne grupe i partnere u svakoj oblasti politike.

Sekretarijat Unije za Mediteran će pratiti tekuće aktivnosti drugih organizacija u vezi sa mladima u komplementarnosti i sinergiji sa postojećim naporima, uz povezivanje sa aktivnim inicijativama mladih u regionu. Unija za Mediteran će takođe nastaviti širiti i upravljati regionalnim dijalogom o mladima i učiniti ga što inkluzivnijim uz učešće glavnih zainteresovanih strana – vlada, civilnog društva i privatnog sektora.

Kao subjekti za olakšavanje rada mreža i konkretnih akcija na terenu, svaki odjel Sekretarijata Unije za Mediteran će u svoj godišnji program rada uključiti ključne aktivnosti za postizanje strateških ciljeva i način na koji planira dalje uključiti mlade ljudi u svoje aktivnosti, a ne samo kao korisnike, već kao nosioci, akteri i partneri evro-mediteranske regionalne misije. Sekretarijat Unije za Mediteran će konsolidovati učešće mladih i pitanja politike koja se odnose na mlade poprečno kroz svojih šest sektora. Stoga će Sekretarijat Unije za Mediteran:

1. Konsolidirati mreže mladih na ključne teme za regionalnu integraciju;
2. Osigurati aktivno učešće mladih u različitim regionalnim akcijama i mrežama Unije za Mediteran;
3. Integrirati dimenziju mladih na svim nivoima djelovanja;
4. Osigurati podršku i strukturno finansiranje omladinskih mreža;
5. Promovisati i podržavati istraživanje i izgradnju znanja o životima mladih u regionu;
6. Nadgledati, pratiti, promovisati i olakšati implementaciju strategije i ocjenjivati ostvarenja strateških ciljeva Unije za Mediteran;
7. Osigurati djelotvoran nadzor kroz prikupljanje kvalitetnih podataka i dugoročna istraživanja kako bi se pratio tekući napredak, utvrdile i podijelile dobre prakse i utvrdili nedostaci za buduće aktivnosti;
8. Održavati konsultacije sa omladinskim organizacijama, nevladinim organizacijama i mrežama;
9. Revidirati i ocijeniti strategiju i njen uticaj na živote mladih ljudi u regionu.

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

VII. Zaključak

Strategija Unije za Mediteran za mlade do 2030. će doprinijeti osnaživanju mlađih žena i muškaraca u regionu kako bi se olakšalo njihovo suštinsko učešće u svim aspektima društva. Strategija takođe ima za cilj da dalje konsoliduje regionalnu integraciju, saradnju i dijalog između država članica, zajednica i građana sa obje obale Mediterana.

Operativni prevod strategije će se zasnivati na budućem akcionom planu koji će usvojiti Sekretarijat Unije za mir, države članice i regionalni partneri.

Strategija za mlade do 2030. godine će nastojati udružiti napore država članica i osnažiti postojeće inicijative i projekte kako bi se nastavilo sa rješavanjem problema u šest utvrđenih prioritetnih područja: klimatske promjene i energija, životna sredina, urbani i ruralni razvoj, ekonomski razvoj i digitalizacija, obrazovanje i obuka i socijalno uključivanje i učešće.

Veliki interes Unije za Mediteran za mlade nije precizan niti ograničen na vrijeme. Kao međuregionalna organizacija, Unija za Mediteran smatra da ima odgovornost, koju su joj dale države članice, da omogući mlađim ljudima da grade svoje živote.

Mladi su budućnost. Pomozimo im da je oblikuju.

STRATEGIJA UNIJE ZA MEDITERAN ZA MLADE DO 2030. GODINE

Skraćenice

CEWAS Međunarodni centar za usluge upravljanja vodama
CMI Centar za mediteranske integracije
EMIS Međunarodna škola istočnog Mediterana
EMUNI Evro-mediteransko sveučilište Slovenije
EU Evropska unija
ICT informacione i komunikacione tehnologije
IWRM Integrirano upravljanje vodnim resursima
MedECC Mediteranski stručnjaci za klimatske i ekološke promjene
MEDYWAT Mladi Mediterana za vodu
MENA Bliski istok i Sjeverna Afrika
MYCN Mediteranska klimatska mreža mladih
NEET Ni zaposleni, ni u formalnom programu obrazovanja ili obuke.
REEE Obnovljivi izvori energije i energetske učinkovitosti
STEM nauka, tehnologija, inženjerstvo i matematika
UEMF Evro-mediteransko sveučilište u Fezu
UfM Unija za Mediteran
WEFE Voda, energija, hrana i ekosistemi
WEM voda, zapošljavanje i migracija